

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET AL MEDI AMBIENT I EL DRET A LA INFORMACIÓ (CONTAMINACIÓ LUMÍNICA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 5 de juny de 2024, el ciutadà va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat per la manca d'actuació municipal per fer cessar la contaminació lumínica que produïa el rètol de grans dimensions que l'Hotel Abba Sants havia instal·lat al terrat de l'edifici del carrer de Numància.

El ciutadà exposava que havia presentat una denúncia per l'excés de llum artificial, durant les nits, que produïa aquesta instal·lació i que afectava a tots els habitatges que, com el seu, donen a la part dels jardins de Màlaga.

També es queixava de la manca d'atenció i informació per part dels serveis tècnics del Districte de Sants-Montjuïc; assegurava que havia estat trucant diversos dies i a diferents hores al telèfon que se li havia facilitat i que ningú responia.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte de Sants-Montjuïc** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 12 de juny de 2024 es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 11 de novembre de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions que va dur a terme l'Ajuntament.

CONSIDERACIONS

1. Tramitació de l'expedient d'inspecció

Arran de la denúncia presentada per l'interessat mitjançant instància registrada en data 18 d'agost de 2023, i també per una altra denúncia presentada per una altra persona igualment afectada per les molèsties del rètol en qüestió, es va iniciar la tramitació de l'expedient d'inspecció.

En data 30 d'agost de 2023 es va dur a terme la visita de comprovació al lloc dels fets en la qual els serveis d'inspecció municipals van constatar que **l'hotel havia canviat el rètol d'identificació i publicitat ubicat a la coberta de l'edifici** del carrer de Numància.

Atès que el nou rètol instal·lat no disposava de llicència d'obres que en facultés la instal·lació, segons indica l'informe tècnic municipal, **es va incoar un procediment de protecció de la legalitat urbanística**, i es va informar, en data 20 d'octubre de 2023, de la infracció de la llei d'urbanisme a la titularitat de l'hotel.

Ara bé, segons la informació facilitada pel Districte, no fou fins al 21 de març de 2024, després de resoldre la desestimació d'unes al·legacions presentades per la propietat de l'edifici, que **es va requerir enderrocar en el termini d'un mes les obres efectuades, és a dir, retirar la instal·lació del nou rètol i restituir al seu estat anterior tots els elements afectats**.

La part denunciada, però, va presentar un recurs d'alçada en data 23 d'abril de 2024 en què, entre altres aspectes, manifestava que només s'havia modificat la il·luminació del rètol per tal de reduir la contaminació lumínica que aquest pogués generar, i millorar en termes d'eficiència energètica, però que la instal·lació en si no s'havia canviat.

En aquest punt, des d'aquesta institució desconeixem si finalment s'han acabat desestimant aquestes al·legacions com apuntava el Districte, d'acord amb un informe dels seus serveis jurídics, de data 4 d'octubre de 2024, que així ho proposava.

Recordem que la protecció de la legalitat urbanística està regulada al títol setè del Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la llei d'urbanisme (TRLUC). Els articles 110 a 119 del Decret 64/2014, de 13 de maig, regulen el procediment de protecció de la legalitat urbanística vulnerada, que pretén restituir la situació il·lícita creada per l'acció d'un particular, com és el cas de les obres fetes sense llicència o incomplint les condicions de la llicència atorgada.

D'acord amb els articles 199 i següents del TRLUC, la potestat de protecció de la legalitat urbanística és d'exercici preceptiu de l'Administració competent. Així, **quan**

l'Ajuntament té coneixement d'una situació de vulneració de l'ordenament urbanístic ha d'activar els mecanismes de restauració de l'ordre jurídic vulnerat i la realitat física alterada, com va ser en aquest cas.

Per tant, l'Ajuntament està obligat a protegir la legalitat urbanística vulnerada, a tramitar amb agilitat els expedients de protecció de la legalitat urbanística i impulsar-los d'ofici en tots els seus tràmits, a prendre les mesures cautelars necessàries per garantir l'execució de les seves resolucions, a impedir els usos de les construccions que siguin il·legals i a executar les seves resolucions d'execució forçosa.

En data 12 de març de 2024, l'assessoria d'aquesta Sindicatura ha contactat amb el ciutadà que patia les molèsties per conèixer quina és la situació actual i ens ha comunicat que el rètol de l'hotel no s'ha retirat, però que des de fa un mes aproximadament l'apaguen a les 23.00 hores.

2. La contaminació lumínica

La il·luminació artificial durant la nit és un dels requisits imprescindibles per a l'habitabilitat de les zones urbanes, i és també necessària per dur a terme un gran nombre d'activitats lúdiques o comercials; a més, millora la seguretat ciutadana. Cal tenir present, però, que **un disseny o un ús inadequat de les instal·lacions d'enllumenat produeix contaminació lumínica**, en la mesura que pertorba les condicions naturals del medi nocturn i pot tenir conseqüències perjudicials per al medi ambient.

També, el disseny d'un enllumenat nocturn que respongui a criteris coherents i racionals fa possible un estalvi energètic notable i, de manera indirecta, una disminució de les emissions de gasos contaminants de l'atmosfera.

La contaminació lumínica és la que dificulta la visió del cel, el qual forma part del paisatge natural i és un bé immaterial i patrimoni comú que cal protegir. A més, un enllumenat nocturn excessiu o incorrecte pot causar molèsties en envair l'àmbit privat. Així, **es considera contaminació lumínica qualsevol forma d'il·luminació artificial que afecti un medi receptor que no sigui l'objecte de la il·luminació**, com succeeix en aquest cas que ens ocupa.

Les accions que poden produir un impacte ambiental en el medi estan relacionades amb llums que no són de qualitat per a la visió o que tenen una potència superior a la necessària; i amb llums que dirigeixen la llum on no fa falta, que enlluernen, que envien llum cap al cel o que continuen encesos quan ja no cal.

Per aquests motius, es pot prevenir gran part de la contaminació lumínica si es fan les accions següents:

- **Ajustar la quantitat de llum** instal·lada a la necessària per dur a terme l'activitat amb normalitat
- **Dirigir la llum** només a les àrees que cal il·luminar
- **Mantenir la llum apagada** quan no es desenvolupa cap activitat, excepte per motius de seguretat
- **Utilitzar làmpades d'alta eficàcia** lluminosa adequades a la visió humana i a l'activitat que es desenvolupa (llum carabassa o blanca càlida, sempre que no es requereixi llum de característiques especials)

Els criteris fonamentals que determinen les característiques que ha de tenir una instal·lació d'il·luminació i que, per tant, s'han de conèixer abans d'emprendre qualsevol acció (disseny, modificació, inspecció, atorgament de llicència o autorització, etc.), són els següents:

- La **vulnerabilitat de l'entorn** envers la contaminació lumínica. Cal consultar en el mapa publicat per la Generalitat de Catalunya en quina zona de protecció està ubicada la instal·lació. La vulnerabilitat de l'entorn determina la quantitat de llum que pot anar al cel, el tipus de làmpades i la intrusió permesa als entorns naturals del voltant o als habitatges particulars.
- L'**ús al qual va destinada la instal·lació**. Els nivells d'il·luminació, l'índex de reproducció cromàtica, etc. de referència venen definits per l'ús a què va destinada la instal·lació.
- L'**horari de funcionament** de la instal·lació d'il·luminació. En el cas que la il·luminació funcioni en horari nocturn, cal que compleixi els preceptes definits a aquest efecte al Decret 190/2015, de 25 d'agost, de desplegament de la Llei 6/2001, de 31 de maig, d'ordenació ambiental de l'enllumenat per a la protecció del medi nocturn.

En funció d'aquests tres criteris s'estableixen les característiques permeses dels aparells d'il·luminació exterior i dels nivells de llum.

Concretament, per a l'enllumenat exterior comercial i publicitari procedent de rètols com el denunciat, al Decret 190/2015 s'estableix que han de disposar de sistema d'accionament programable, han de ser de llum fixa per tal de reduir les molèsties al veïnat i, en horari de nit, només es permet el funcionament de rètols lluminosos quan compleixen una funció informativa necessària de localització de serveis, com pot ser un hotel, o per motius de seguretat viària, i únicament mentre es doni el servei.

Segons disposa l'article 9 del Decret 190/2015, l'horari nocturn és la franja horària compresa entre les 23.00 hores i la sortida del sol. Per la qual cosa, **durant l'horari**

nocturn, que és a partir de les 23.00 hores, els rètols que no compleixin una funció informativa necessària de localització hauran de romandre apagats.

Recordem que, segons l'art. 25.2 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local, l'Ajuntament té competència pròpia pel que fa a la protecció de la ciutadania contra la contaminació lumínica, i que, segons disposa el Decret 190/2015, **correspon al consistori dur a terme accions per promoure l'adequació de la il·luminació exterior de titularitat privada.**

Així mateix, l'Ajuntament té la potestat d'inspecció i control de les activitats sotmeses als règims d'intervenció administrativa de les activitats, i també de les instal·lacions d'il·luminació exterior i interior que emeten llum a l'exterior. En els procediments per a l'atorgament de llicències d'obres o altres llicències municipals de projectes que incloguin instal·lacions d'il·luminació exterior s'ha d'acreditar el compliment dels requisits establerts a la Llei 6/2001 i al Decret 190/2015 anteriorment esmentats.

Recordem que la Carta de drets i deures de Barcelona estableix que totes les persones tenen dret que la seva vida privada, personal i familiar sigui respectada, i a gaudir de la tranquil·litat dins la ciutat, tolerant només les immissions innòcues o emparades en l'interès general. La carta disposa que **correspon a l'Ajuntament controlar tota mena d'emissions perjudicials per al medi i per a la salut o el benestar de les persones** (art. 13 i 31).

3. Atenció i informació ciutadana

Un altre dels motius d'aquesta queixa és la manca d'atenció per part dels serveis municipals i la manca d'informació sobre les actuacions dutes a terme en relació amb la denúncia formulada. El ciutadà indicava que el personal municipal li havia proporcionat un número de telèfon per poder contactar i que sempre que havia trucat, mai responien.

Des d'aquesta institució es va demanar al Districte per aquesta qüestió i se'ns va indicar que la ciutadania podia dirigir-se tots els dimecres, de les 10.00 hores i fins a les 14.00 hores, presencialment a les oficines de la primera planta del carrer de Muntades, on està la Casa del Mig del parc de l'Espanya Industrial, per tal de conèixer l'estat de tramitació dels expedients d'inspecció. També podia sol·licitar, mitjançant instància, la consulta d'un expedient. Però no es feia cap referència a la manca d'atenció telefònica a què es referia el ciutadà.

Tenint en compte aquesta informació, entenem que el Districte només atén al taulell d'atenció al públic que és obert un dia a la setmana, i que no és necessari que la ciutadania demani cita prèvia per ser atesa i poder consultar l'estat de tramitació dels expedients d'inspecció, però no atén telefònicament. Caldrà verificar aquest extrem.

En relació amb la informació que es dona que sempre es pot demanar per instància quines actuacions s'han dut a terme en relació amb una denúncia presentada, des d'aquesta institució volem fer una reflexió sobre els drets de les persones interessades, ja que, tot i que el Districte de Sants-Montjuïc ens exposa que hi ha dues maneres per poder conèixer l'estat dels expedients d'inspecció, **la ciutadania no és coneixedora d'aquestes opcions.**

Recordem que l'article 53.1.a de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, reconeix **el dret de les persones interessades de poder conèixer en tot moment l'estat del procediment, així com la forma i manera en què es tramita.**

L'article 4 de la mateixa Llei 39/2015 considera persones interessades en el procediment administratiu tant les que insten el procediment per obtenir algun benefici, com aquelles que, en general, poden ser perjudicades. El paràgraf b) de l'apartat 1 d'aquest precepte disposa que també són persones interessades en el procediment administratiu les "que, sense haver iniciat el procediment, tinguin drets que puguin resultar afectats per la decisió que s'hi adopti".

Per tant, tot i que el precepte no estableix una definició precisa de la persona interessada, sí que la determina d'acord amb el concepte de legitimació. A efectes de la Llei, tenen la consideració de persones interessades per la seva relació amb l'objecte del procediment, i com a tal ho acrediten.

Per motius d'eficàcia, entenem que els serveis municipals no puguin dur a terme, per defecte, totes les comunicacions a les persones denunciants de les actuacions fetes en els expedients d'inspecció, però considerem que seria convenient que les informessin de les maneres en què poden accedir a la informació a la qual tenen dret.

Així, es recomana al consistori que, de la mateixa manera que s'informa en els escrits de les respostes que s'envien a la ciutadania quan es reben denúncies que es gestionen per l'aplicació AUTORITAS que "s'iniciaran els tràmits corresponents per verificar els fets i, si escau, arbitrar les mesures correctores, de restitució de la legalitat i sancionadores que corresponguin", **s'incorpori la informació en relació amb els drets de les persones interessades a tots els expedients d'inspecció**, com també es fa en relació amb la normativa de protecció de dades.

En aquest sentit, recordem que segons l'article 3 de la Llei 40/2015, de l'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic i de les administracions públiques, el sector públic i les administracions han de respectar en la seva actuació i relacions **els principis de servei efectiu a la ciutadania, simplicitat, claredat i proximitat**, entre d'altres.

I que principis bàsics de funcionament, com ara l'eficàcia i l'eficiència en la tramitació dels procediments, així com el principi de servei a la ciutadania, incideixen clarament

en la percepció d'una bona Administració, que recull l'article 41 de la Carta europea dels drets fonamentals com a principi rector de l'actuació de les administracions públiques.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de Sants-Montjuïc no ha estat prou eficaç** per prevenir la contaminació lumínica.

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de Sants-Montjuïc** que continuï la tramitació de l'expedient de disciplina urbanística.
- **Suggerir a la Gerència de Coordinació Territorial i Proximitat** que promogui incloure la normativa sobre els drets de les persones interessades als escrits justificants de registre dels expedients d'AUTORITAS.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.